

Bonaventura. Een heilige kardinaal

TOM ZWAENEPOEL

GEBOREN wordt Johannes omstreeks 1218. Zijn vader is arts in Bagnoregio bij Viterbo. Wanneer de jongen zwaar ziek wordt, brengt zijn moeder hem bij Franciscus van Assisi om hem te laten zegenen. Later zoeken moeder en kind de broeder opnieuw op om hem te danken voor de genezing. Bij het zien van het knaapje roept Franciscus met luide stem: „*Buona ventura*”, wat zoveel betekent als een goed lot, een goede toekomst. Vanaf dit ogenblik draagt Johannes deze naam.

Op zeer jeugdige leeftijd sluit hij zich aan bij de franciscanen. Vanaf 1235 studeert hij filosofie in Parijs, van 1243 tot 1248 theologie. Als magister geeft hij in deze vakken les aan zijn medebroeders. Bonaventura doceert met Thomas van Aquino aan het Parijse instituut voor arme theologiestudenten, de basis voor de beroemde Sorbonne, en verwerft de doctorstitel (1257). Hij is generaal overste van de franciscanen, tot Gregorius X hem in

1273 benoemt tot kardinaal-bischof. Op verzoek van de paus werkt Bonaventura mee aan de voorbereiding van het Tweede Concilie van Lyon (1274), dat onder meer de scheiding met de orthodoxe Kerk wil beëindigen. Enkele dagen vóór het einde van het concilie sterft hij.

Wanneer pauselijke boden Bonaventura de kardinaalshoed willen bezorgen, treffen ze hem in de tuin van het klooster Mugello bij Firenze aan tijdens het afwassen. Hij vraagt hun de kardinaalshoed aan een boom op te hangen, tot hij zijn arbeid heeft volbracht. Ondanks de grote eer die hem toekomt en de officiële erkenning door de Kerk wil hij de man blijven die hij altijd is geweest: vroom, vriendelijk, goed, barmhartig, geliefd en zeer bescheiden. In de eenvoud schuilten de diepste en eerlijkste waarden, zonder mysterieuze omhulsels en misleidende kleuren.

Zoals Albertus de Grote en Thomas van Aquino streeft Bonaventura naar een harmonie tussen verstand en geloof. Als

gevolg van zijn grote kennis in de godgeleerdheid, zijn vlammende ijver voor de eer van God en zijn engelachtige religiositeit draagt Bonaventura als geleerde van de franciscanenorde en kerkleer de eretitel *doctor seraphicus* (serafijnse leraar). Kern van zijn denken en geloof is de Bijbel, die hij omschrijft als een „tuin waarin we voeding vinden” en het „hart van God”. Volgens hem moet men niet te veel „filosofisch water” in de „wijn van de Heilige Schrift” gieten.

Wanneer Thomas van Aquino tijdens een bezoek Bonaventura nieuwsgierig vraagt naar diens bibliotheek – de vermeende bron van zijn kennis en welsprekendheid, wijst laatstgenoemde naar de gekruisigde Christus. De nadruk die hij in zijn theologische werken legt op het lijden van Christus verklaart zijn middel-eeuwse bijnaam, *doctor passionis* (leraar van het lijden). Op zijn levensweg begeleidt hem de gedachte: „Christus is de schoonheid van alle schoonheid, de glans van de oorsprong”, zoals hij beschrijft in zijn *Sermones* (1,7).

Bonaventura wordt beschouwd als tweede stichter van de franciscanenorde. Als generaal overste leidt hij zijn monniken met fijn gevoel en wijselijk overleg, en hij slaagt erin de door ruzie verscheurde gemeenschap te ordenen en te reorganiseren met onder andere verplichte studie.

Ook de invoering van het *Ave Maria* tijdens de vespers wordt aan hem toegeschreven. Het generale kapittel van 1260 verzoekt Bonaventura om een officieel heiligenleven (*legenda maior*) te schrijven over de ‘eerste’ stichter van de franciscanen. Zes jaar later verklaart het kapittel deze als enige authentieke Franciscusbiografie en worden alle voorafgaande edities verboden.

In de schilderkunst wordt Bonaventura afgebeeld als franciscaan, bisschop of kardinaal, met kruisbeeld, monstrans, kardinaalshoed, boek, engel. Hij is de patroon van arbeiders, lastdragers, loopjongens, theologen, zeepfabrikanten en zijdevevers.

OMROEP

• 21 juni, 8.30 uur, Braambos via VRT één (herhaling omstreeks 23 uur via Canvas). Close-up van samenleving en spiritualiteit, gevolgd door aflevering 4 van *Ziel en zaligheid*, vandaag over *Het geloof vieren en versieren*. Gerard Rooijackers, prof volkscultuur, duidt de beelden van processies, bedevaarten en kerkelijke feestdagen in Nederland en Vlaanderen. Tot slot een aflevering van *Twee over Eén*. Tien jaar terug sprak Lucette Verboven in Rome met Timothy Radcliffe. Intussen is de Britse dominicaan uitgegroeid tot een internationaal gewaardeerd schrijver en spreker. In dit interview spreekt Radcliffe onder meer over zijn reizen in de islamitische wereld, over de tegenstelling tussen conservatief en progressief in de Kerk en over zijn spirituele weg. Daarbij wijst hij op de opmerkelijke overeenkomsten tussen het mysterie van de seksualiteit en de eucharistie.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen*, Lannoo, Tielt, 2008, 345 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 209 8041 7.

De vrome kudde

DE GENEUGTEN VAN DE TUIN

Ondergetekende vertoeft graag in zijn tuin, samen met bosliefjes (*nemophila*) en juffertjes-in-het-groen (*nigella*) en Marjolein (*origanum*) en Roos (*rosa*) en Erica (*dopheide*) en Veronica (*ereprijs*) en Iris (*gele lis*) en vlijtig Liesje (*impatiens*) en vooral met Suzanne-met-de-mooie-ogen (*thunbergia*). Maar wees gerust, want Margriet (*leucanthemum*) en Hortense (*hydrangea*) En vooral Hyacint (*hyacinthus*) houden een oogje in het zeil!

Ingezonden door Marcel Dewanckel

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen... Kent u er nog een leuke? *KERK & leven* • *Vrome Kudde*, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03/210.08.49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

VLAAMSE PUZZELS DEPUZZELAAR

Uitgeverij Jacques Gilliéron bvba
Antwerpen Telefoon (03)658.91.53 - 658.00.53

Zweedse kruiswoordpuzzel.

Méér van deze Zweedse puzzels vindt u in de volgende Vlaamse puzzeltijdschriften van 'De Puzzelaar' t.w. De Stad Stockholm en De Viking.
Bij uw dagbladhandelaar verkrijgbaar.

Oplossing van de puzzel van vorige week: DEELGENOOT

vaartuig	sport-artikel	stem-ming	vreemde munt	Europese hoofdstad
voertuig	plakband	rijtoer		tijds-periode
5				
takel	7		huid	
falset				ambts-halve
6		10		muze
zaak (Lat.)		Chinese maat	Emi- nentie kerk-gezag	2
lekkernij				schrijf- gerei
	buislamp		waarde	
	snuif- tabak	1	grote auto	
luxue broodje				8
deel v.e. schoen		smalle plank		
beteu- terd		gram		rund
		religie		3
ambts- halve	4	vertrager		Heilige
		9		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----